

“NE UMDUM NE BULDUM”

Sözcük Sayısı: 3990

Araştırma Konusu: Tuncer Erdem’in Uzak Kış Kayıp Güz adlı romanında “arayış” olgusunun figürler üzerinden nasıl verildiğinin incelenmesi

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	2
I. BİR BİREYİN ‘VAR’LIĞI ‘BİL’İŞİ: <i>SİS ‘KİM’DİR, ‘KİM’ OLMAK İSTEMEKTEDİR?</i>	4
II. BİR BİREYİN ‘VAR’LIĞI ‘ARA’YIŞI: <i>SİS’İN UMDUKLARI</i>	7
II. A. ‘ARA’YIŞ: <i>ODAK FİĞÜR SİS’İN KİŞ’İ ‘ARAYIŞ’I</i>	8
II. B. ‘VAR’IŞ: <i>ODAK FİĞÜR SİS’İN GÜZ’Ü ‘ARAYIŞ’I</i>	11
III. BİR BİREYİN ‘VAR’LIĞI ‘BUL’UŞU: <i>SİS’İN BULDUKLARI</i>	14
SONUÇ	18
KAYNAKÇA	19

Araştırma Sorusu: Tuncer Erdem'in Uzak Kış Kayıp Güz adlı romanında “arayış” olgusu figürler üzerinden nasıl verilmiştir?

GİRİŞ

Her birey, kendi benliğini bulmak için bir ‘arayış’ sürecinden geçer. Benlik bulma arayışı, kişinin yaşam algısının oluşmasında ve var oluşunu anlamlandırmasında temel etkeni oluşturur. Kişi bu sayede kendini daha iyi tanıma olanağını elde eder ve kendi içinde yaşadıklarını daha iyi değerlendirir. Kişinin aradığıyla bulduğu şey arasındaki fark kendini ne olarak ve nasıl algıladığıyla, aslında kendi olduğu arasındaki ince farkla anlamlandırılmaktadır. Kimlik arayışında olan bir bireyin arayışı genellikle aslında kendi olanı bulma veya fark etme ile sonuçlanır.

Tuncer Erdem, “Uzak Kış Kayıp Güz” adlı romanında bireyin kendini bulma sürecinde gerçekleştirdiği “arayış”ı işlemektedir. Romanda yer alan odak figür, sürekli olarak değişen uzamda, belirsizlik içinde, değişen düşüncelerinin temeline yani “birini, bir şeyi arayışı”na inmekte, bu arayışın onun kimliğini bulmak amacıyla olduğunu okuyuculara yansıtmaktadır. Arayış izleği romanda kurulan “belirsizlik” kurgusu ile verilmekte ve sürekli değişkenlik gösteren uzam ile yansıtılmaktadır. Hayatın içindeki yerini bulmaya çalışan, kendini tanımak için uğraşan bir bireyin benliğini arayışındaki en önemli faktör; arayışına giden yol ve aradığı şeylerdir.

Romanda kurgu romanda oluşturulmuş bölümlenmelerde, birbirini tamamlayacak şekilde on altı başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklara bütün olarak bakıldığında romanda odak figürün ilk olarak kendi içinde bulunduğu durumun değerlendirmesi, ardından bu değerlendirmeler sonucu umdukları, bir bakıma hayal ettiklerini fark etmesi ve son olarak da hayatın içinde buldukları yani

karşılaştığı, kaçamadığı veya kaçamayacağı gerçeklikler olarak üç anlamsal kesitin oluştuğu görülmektedir.

Roman boyunca odak figürün bulunduğu durumu değerlendirmesi: “haber” , “iklim” , “tereddüt” , “eskiden” bölümlerinde ele alınmaktadır. Odak figürün hayattan umdukları, beklentileri ve arayışının temeli: “ilkyazı beklerken” , “yeryüzünün kederli köşeleri” , “izlerden işaret çıkarmak” , “geride kalan” , “eşyanın uykusu” , “mesafe” , “hayal ırmağı kıyılarında” ve “şehirde masal buğusu” bölümlerinde anlatılmaktadır. Odak figürün arayışı sonucunda buldukları ise “beni bekleme güzel diyar” , “yüzleşme” , “sınırdan” ve “veda” başlıklarında yer almaktadır. Yazar, romandaki kurguyu bölerek bireyin ‘arayış’ halinin neden ve nasıl olduğunu vermeyi amaçlamaktadır. Bunu yapmadaki temel nedeni de odak figürün aslında aradığını ‘bulmak ‘tan çok ‘arayış’ halinde olma isteğini vermek istemesidir. Bu çerçevede romanda yer alan bütün bölümlere bakıldığında hepsinin birbirinin devamı olduğu fakat farklı duygu ve düşünceleri simgeleyen nitelikte olduğu görülmektedir.

Romanda yer verilen ‘arayış’ izleği ilk bölümden beri ‘yolculuk’ kavramıyla iç içe ele alınmaktadır. “Arayış” bir “yolculuk”tan geçmektir. Bireyin yaşadıklarını, bireyi bu yolculuğa çıkaran nedenleri odak figürün ağzından, onun yazdığı defterinden okuyuculara aktaran yazar, odak figürün yolculuklarının temelinde kendi içsel yolculuğuna çıktığını vurgulamaktadır. Bu ‘yolculuk’ kavramıyla bireyin arayışı, ait olduğu bölge, gittiği yerler ve aradığı kişiler çerçevesinde ele alınmıştır. Yolculuğu anlatan tüm bölümlerin birbirini tamamladığı noktada da kesin bir ‘bulma’ hali yer almamaktadır. Romanın bu belirsizlik ve ucu açıklık durumu romanda yer alan karakterler ve özellikleri ile hiç bitmeyecek bir yolculuğu, bireyin yaşamında hep bir arayışın olacağını göstermektedir.

I. BİR BİREYİN ‘VAR’LIĞI ‘BİL’İŞİ: SİS ‘KİM’DİR, ‘KİM’ OLMAK İSTEMEKTEDİR?

Yaşam yolculuğu içinde bireyin sürekli olarak kendisine kim olduğunu soruşu kaçınılmazdır. Bireyin kendi kimliğini arayışı kapsamında bu soru hep bir yanda duracaktır. Bu nedenle, birey için yaşam sürekli bir ‘arayış’ halinde olmak demektir. Tuncer Erdem, “Uzak Kış Kayıp Güz” romanında yaşanan olaylardaki ve karşılaşılan durumların temelindeki odak figür tüm bölümlerde aynıdır. Odak figürün adı “Sis” olarak belirtilmiştir. Roman Sis’in tuttuğu günlük olarak birinci tekil şahıs anlatımıyla yazılmıştır. Sis’in başından geçenleri ve düşüncelerini bir anı defterine yazmasıyla kurgu oluşturulmuştur. Oluşturulan kurguda Sis figürünün roman boyunca bir arayış içinde olduğu, bu arayış sürecinin onun üzerinde yarattığı etkiler okuyuculara aktarılmıştır. Sis, roman boyunca kimlik arayışında olarak anlatılırken, sürekli olarak gezmesi, düşünceleri, geçmişi, gözlemci kişiliği, kendinden kaçış içinde olması ve yolculuğunu anlamlandırma çabası onun bu yolculukta umduklarını ve bulduklarını okura yansıtmadaki önemli faktörleri oluşturmaktadır.

Sis, romanın ilk sayfalarında yeni bir defter yazmaya başlayan anlatıcı olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Yazdığı defterinde birine seslendiği Sis’in romanın ilk sayfasından beri yer verdiği hitabet cümlelerinden anlaşılmaktadır. “*Neyse, haberin olsun, yeni deftere başladım.*” (Erdem, 7) Sis’in seslendiği kişi ilerleyen sayfalarda “Kış” adında bir arkadaşı olarak belirtilmektedir. Kış, Sis’in sürekli karşılaşmak, yüz yüze anılarını paylaşmak, konuşmak istediği bir arkadaşı olarak tanıtılmaktadır. Sis’in Kış’a geçmişte yaşadıklarını anlatmasıyla Sis’in “Güz” adlı figürü gemiyle uzaklara uğurladığı, uzaklara gitmekten korktuğu için onunla gitmediği anlaşılmaktadır. Sis, bu anısının sonucunda başka coğrafyalardan, yolculuğa çıkmaktan, köklerinden kopmaktan korkan biri olarak kendinden bahsetmektedir. “*Köklerim o topraktaydı. Uzaklaşamazdım...*” (Erdem, 10) Şu an kendisini seyyah olarak gören, gezmediği ülke, gitmediği

liman, binmediği tren kalmadığını belirtmekte olan Sis, *“rıhtımların yolcu salonlarında, arka sokaklardaki meyhanelerde onu aradım”* cümlesi ile Güz’ü olan arayışını açık bir şekilde dile getirmektedir. Sis’in Güz’ü bulmak üzere olan arayışını sürekli Kış’a anlatması romanın ilerleyen bölümlerinde de Sis’in yaşadığı iç çatışmalarla, kendiyle çelişmesiyle okuyucunun karşısına çıkmaktadır.

Arayış Sis’in hayatını oluşturan, onu var eden bir faktör olmakta, onun plansız ve sebepsiz yolculuklara çıkmasına neden olmaktadır. Sis’in içinde bulunduğu bu çelişki durumu, romanda defterinde geçen içmonologlarla aktarılmaktadır: *“Ama artık benim aradığım o değil miydi yoksa? .. Ona kavuşma isteği duymuyordum çünkü.”* (Erdem, 14) Sis’in yaşadığı bu iç çatışma durumu, sürekli olarak arayışının nedenini cevaplandırma ihtiyacı ve içinde bulunduğu kimlik arayışı yolculuğundan kaynaklanmaktadır. Romanın ilerleyen kısımlarında Güz’ü aramadığını düşünmekte olan Sis’in çaresizlik ve umutsuzluk içinde sürekli olarak farklı bir yere yolculuğa çıkması, yolculuğa çıkma nedenini bilmemesi, yolculuğa özellikle Güz’ü ve Kış’ı bulmak için çıktığını söyleyip daha sonra kendisi ile çelişmesi aslında onda hep var olan bir arayış hareketinin göstergesidir:

“Dileğim şu: Bir gün, bu yolculuğun beni savurduğu bir yerde, dünyanın bir köşesinde Güz’ü bulmak, onunla birlikte sana gelmek, yıllar boyunca onu ararken yazıp yazıp sana gönderdiğim mektupları hep birlikte okumak.” (Erdem, 54)

Sis ilk bölümlerde yazdığı düşüncelerinden farklı olarak Güz’ü ve Kış’ı bulma dileğini dile getirmekte, yolculuğunun bir amacı olduğunu anlatmaktadır. Sis’in fikrini sürekli olarak değiştirmesi ve kendi içinde çelişmesi, onun benlik arayışına giden yolda bulmaktan çok aramaya verdiği önemi, bu arayışla var olması ve kendini bu şekilde bulmasının bir göstergesidir: *“Ne işin*

var buralarda, deli misin sen, neyin peşindesin, niye belirsiz bir hayalin peşine düşüp yıllarını harcadın, neyi aradığını bile bilmiyorsun, diyecek.” (Erdem, 16) Onun bu çelişkileri, benliğine giden yolda Güz’ü bulmak ya da aramak arasında olan kararsızlığı ve gerçekten neyi istediğini bilmeyişi fakat yolculuğa devam etmesi ile sonuçlanmaktadır.

Sis’in benliğini arayışı onun kendi hakkındaki düşüncelerinden ve kurguda oluşturulan belirsizliklerinden de anlaşılmalıdır. Odak figürün adının “Sis” olması, yazarın gerçekte oluşan hava olayı “sis”in belirsizlik durumu yaratma özelliğinden yararlanarak kurguya bu havayı katmasını sağlamaktadır. Bir hava olayı olan sisin genellikle en çok sonbaharda yani “Güz”de görülmesi, yine romanda yer alan figürlerin aralarında ilişki olarak değerlendirilmektedir. Sis’in belirli aralıklarla Güz’ü aradığını dile getirmesi, sürekli olarak değişen ruh hali ve kararları, onun arayışındaki belirsizliği nitelemektedir.

Odak figürün “*Sisli havaları severim bilirsin*” (Erdem, 138) cümlesinden de kendisini ismi ile bağdaştırmasının nedeni sürekli içinde bulunduğu yolculuğun bir sonunun olmaması, aynı sisli havalarda olduğu gibi belki kazalara neden olacak, sonunu göremediği ve arayışının sonuçlanmadığı bir yolculukta olduğunu simgelemektedir. Onun kendini arayışında büyük bir simge olan isminin yani “Sis”in, “*çöktüğü yere yaydığı ruhu, örttüğü şeylerde yarattığı hayali dönüşümü, doğa kanunlarını allak bullak edişini, bir masal alemi yaratışını...*” (Erdem, 138) seven odak figür, sisli havaları sonuçlanmak zorunda olmadığı arayışına benzeterek kendine yakın hissettiğinden bahsetmektedir. Odak figürün Kış’a olan seslenişinde su yüzeyinde gördüğü yansımasından gözlerini kaçırdığını belirterek aslında okuyuculara daha ilk bölümden kendi hakkında önemli bir ipucu vermektedir: “*Zaten yıllar var ki suretime bakmadım. Şu anda neye benzediğimi bilmiyorum.*” (Erdem, 15) Sis’in kendi yüzünün neye benzediğini bilmemesi, onun oluşturulan belirsizlik kurgusunda olan yerini, roman boyunca anlatılan kimlik arayışının bir

kanıtı niteliğindedir. Sis aslında önemli olanın belki de Güz'ü değil kendini aramak olduğunu okuyuculara yansıtmaktadır.

II. BİR BİREYİN 'VAR'LIĞI 'ARA'YIŞI: SİS'İN UMDUKLARI

Hayat devam ettikçe kişinin yolculuğu devam eder, aslında tamamlanmaması gereken bir süreç olan kişilik arayışı hiç son bulmaz. Bireyin bulunduğu arayış durumu onu var eden bir faktördür. Birey kendini arayışı kapsamında var olur. Bu nedenle, birey için 'buluş 'tan çok 'arayış' halinde olmak daha önemlidir. Bu süreçte kişi geçmişe duyduğu özlem dolayısıyla yalnızlık duygusuna kapılabilmektedir. Tuncer Erdem, "Uzak Kış Kayıp Güz" romanında, Sis'in, arayış yolculuğunda çeşitli düşüncelere kapıldığı gözlemlenmektedir. Odak figürün aradığını bilmemek ve aradığını bulamamak gibi korkuları üzerinde çok durulurken, "benliğini arayış" romanda odak figür için ulaşılamayacak bir olgu gibi görülmektedir. Kişinin bu arayışı tamamlaması zorunlu değildir. Bu yolculuk kapsamında olan amacı ve gayreti, yol alırken öğrendiği şeyler önemlidir, bu da arayış içinde olmanın kendisidir. Arayış yolculuğu sadece bireyin toplum içindeki yerini belirlemek için geçirdiği bir süreç değil, kendi varoluş ihtiyacını da gidermek amaçlı devam etmesi gereken bir süreçtir.

Roman boyunca bitmek bilmeyen bir yolculuk içinde olan Sis, arayışını ve amacını birçok kez farklı nedenlere ve amaçlara bağlamıştır. Sis'in bu tür bir yolculukta kendine amaç edinmesi kimi zaman onun kendini yalnız hissetmesine neden olan, kimi zaman da kendinden emin ilerlemeye iten bir faktör olmuştur. Romanın ilk bölümü "haber" de arkadaşı Kış'a bir yolculuğa çıktığının haberini vermesiyle başlayan, sonu olmayan arayış, "iklim" , "tereddüt" ve "eskiden" bölümlerinde de Sis'in bulunduğu durumu değerlendirmesi olarak okuyucuya yansıtılmaktadır. Sis, puslu bir kentin rıhtımından çıktığı yolculuğuna eski bir fırının bodrumundaki depoda

sabahlayarak devam etmektedir. Bu bölümlerde Sis, düşüncelerini yazdığı defterinde sürekli olarak kendisiyle konuştuğunu belirtmektedir: *“Bir de kendi kendime konuşuyorum. Yok yok, delirdiğimi düşünme, sırf sesimi işitmek için. Onu unutmuyayım diye.”* (Erdem, 19) Sis’in bu düşünceleri onun arayışına çıktığı benliğinde çektiği yalnızlığı simgelemektedir. Aslında kendini bulmak amacıyla çıktığı bu yolculukta Sis, kendini yalnız hissetmesine rağmen çevresindeki küçük şeylerden, sonbaharı geçirdiği yerde, *“güneş görmeyen bir bodrumda bile hayat güzel”* (Erdem, 21) düşüncesine kapılması onun bu plansız yolculuğunda hayatta kalmanın zorluluğunu anlamasını ve küçük şeylerden mutlu olmasını sağlamıştır. Yine durum değerlendirmesi yaptığı bu bölümlerde henüz yolculuğunun amacına karar veremeyen Sis, bölüm başlıklarından anlaşıldığı üzere kendini “tereddüt” içinde bulmaktadır: *“Yola hangi yönde devam edeceğimi bilmiyorum. Tereddütler içinde kıvranıyorum.”* (Erdem, 37) Sis’in içinde bulunduğu kararsızlık durumu ve yolculuğuna amaç bulma ihtiyacı, romanın ilk dört bölümünde yer verildiği üzere bulunduğu yerleri ve durumları değerlendirmesine sebep olmuş, romanın ilerleyen bölümlerinde amacının arkadaşı Kış’ı ve sevdiği kadın Güz’ü bulmak olduğunu düşünmesini sağlamıştır.

II. A. ‘ARA’YIŞ: ODAK FİGÜR SİS’İN KİŞİ ‘ARAYIŞ’I

Tuncer Erdem, “Uzak Kış Kayıp Güz” romanında Sis’in arkadaşı Kış’ı arayışı, romanın tüm bölümlerinde üstü kapalı bir şekilde okuyucuya aktarılmasına rağmen dört bölümde Sis’in kendi düşüncelerinden açıkça anlaşılmaktadır. Kış figürü, romanda Sis’in arkadaşı, uçmayı seven, git gide Sis’e ve Güz’e yabancılaşmış bir figür olarak anlatılmaktadır. Kış’ın böyle anlatılmasının başlıca nedenlerinden biri Sis’in onun çok gezip gören biri olarak dünyanın tüm kötülüklerini görüp hayatın yaşamaya değer olup olmadığını sorguladığını düşünmesidir. Sürekli Kış’a ulaşmak amacıyla olan, ona kavuşmayı istediğinden bahseden odak figürün romanın “mesafe” bölümünde Kış’ı bu denli anlatmasının nedeni kendi kimliğini arayışında olan duyguları ve kendi

yaşadıklarını Kış üzerinden aktarmasıdır. Benlik arayışında Sis'in diğer figürler üzerinden kendini yansıttığı; kendi yabancılaşması, hayatı sorgulayışı ve aradığı şeylerle arasındaki mesafeleri belirtmek amacıyla dile getirmesidir: *“Sanki görünmez bir mesafe vardı aramızda.”* (Erdem, 120) Sis'in mesafelere olan bakış açısı, onun kimlik arayışı yolculuğunda önemli bir etken olmuştur: *“Güz hangi yönde, sen ne kadar uzağımdayın, attığım her adım beni size yaklaştırıyor mu, sizden uzaklaştırıyor mu bilmiyorum.”* (Erdem, 122). Sis'in Kış'a olan özleminin açıkça aktarıldığı bu bölümde bir gün çekip gittiğinden bahsettiği Kış'ın aslında odak figürün kendi yolculuğa çıkışı olarak değerlendirilebilir.

Sis'in çıktığı yolculuktan bahsettiği, Kış'a seslenerek yazdığı “ilkyazı beklerken” bölümünde ölüm olgusuna ve ‘bekleyiş’e olan bakışı okuyuculara aktarılmaktadır. Bu bölümde sürekli bir arayış içinde olmanın bireyde yarattığı tedirginlik ve gelecek kaygısı yer almaktadır. Sis'in amacını açıklamakta bile zorlandığı bu büyük yolculuğunda kendisini korkutan durumlar, yelkenlerdeki bezlerle kendisini bağdaştırmasıyla yansıtılmaktadır:

“Yelken bezleri her durumda bir bekleyiş içindedir. Ya rüzgarla dolup denize açılmayı, ya bitkin düşüp kıyıya yanaşmayı ya da hiçliğe teslim olmayı. Böylesi bir bekleyiş çok tedirgin edici.” (Erdem, 60)

Sis'in bu benzetmesiyle benliğini sorgulaması ve arayışında böylesi bir bekleyişin korkutucu olduğundan bahsetmesi, onun hayatın ve zamanın önemini kavramasını sağlayan bir durum yaratmaktadır. Bu durumda odak figür, kendini sadece arayışı süresince var ettiğini anlatmaktadır:

“...varılacak bir hedefinin olmaması demek... Ama yolculuğumun böyle bitmesini istemem. O yüzden ya bir şeylerin ters gidip hayalimin gerçekleşmemesini dileyeceğim, ya

da hayalimi değiştirip gerçekleşmesi daha güç bir hayal edineceğim. Ve sonuna dek onun peşinden koşup duracağım..” (Erdem, 55)

Sis, bu bölümde yıllardır uğruna yollara düştüğü hayalinin gerçekleşmesi durumunda yaşayacağı ‘hiçlik’ durumuna dikkat çekmektedir. Bu hiçliğin onda yaratacağı kötü duyguları anlatarak odak figür, aslında yolculuğunun amacının ‘bulmak’tan çok ‘aramak’ olduğunu yansıtılmaktadır çünkü yazara göre birey, sadece bir arayış içerisinde olduğu sürece var olabilmektedir.

Sis’in Kış’ı arayışının verildiği diğer bölümler romandaki “yeryüzünün kederli köşeleri” ve “hayal ırmağı kıyılarında” bölümleridir. Sürekli Kış’ın onun mektuplarını okuduğunu hayal eden Sis, kendini birine, bir amaca bağlama ihtiyacını “yeryüzünün kederli köşeleri” bölümünde tekrar yansıtılmaktadır: “*Senin de bir başka şehrin kıyısında, yazdıklarımı okuduğunu, belki de karşılaştığımızda vermek üzere bana cevap yazdığını hayal ederek.*” (Erdem, 73) Sis’in yalnız yolculuğunda ona amaç olacak bir şey arayışı, Kış’ı bulma hayali bu düşüncelerinden de anlaşılmaktadır. Hayal ederek yolculuğuna tutunan, Sis, romanın “hayal ırmağı kıyılarında” bölümünde yine kendi arayışı hakkındaki düşüncelerini aktarmaktadır: “... *belki ben öldükten sonra bir anlam kazanacak yolculuğum; yaşadıklarım, arayışım, yazdıklarım.*” (Erdem, 125) Odak figür, arayışının o ölünce anlamı olacağını düşünmekte, Kış’a olan yani kendine olan arayışının farklı nedenleri olabileceğini düşünmektedir. Kimlik arayışını her bölümde farklı kelimelerle ifade eden Sis, “*Gz’n peşine düştüğümü sanırken, bir baktım, aslında, kağıt üzerinde alamet arayan teni bulmak, mrekebin buruk kokusunu duymakmış niyetim...*” (Erdem, 128) diyerek amacının sadece düşüncelerini kağıda dökmek, kendini bulmak ve var olmak olduğunu belirtmektedir. Yine bu bölümde odak figür, kendini bir yabancı olarak görmektedir. Bunun nedenini daha önce bildiği bir yeri şuanda hiç tanıyamamasına bağlamaktadır: “*Dünyaya, onun üzerinde yaşayan, insanların arasına karışmış, sokaklarında dolaşan, yollarını kateden biri*

olarak değil, bir yabancı olarak bakıyorum şimdi.” (Erdem, 134) Sis’in benliğini arayışı amacıyla çıktığı yolculukta, zamanın birtakım şeyleri değiştirmesini fark etmesi, onun bulunduğu ‘hayal ırmağından bir dala tutunarak çıkma’sını gerektirmiştir.

II. B. ‘VAR’IŞ: ODAK FİGÜR SİS’İN GÜZ’Ü ‘ARAYIŞ’I

Tuncer Erdem, “Uzak Kış Kayıp Güz” romanında hayatın içindeki yerini bulmaya çalışan bireyin benliğini arayışındaki en önemli faktör; arayışına giden yol ve aradığı şeyler olarak verilirken odak figür Sis’in sonunu bilmediği yolculuğunda Kış’ı bulma amacı, zaman zaman sevdiği, dilinden düşürmediği, çok görmek ve bulmak istediği Güz’ü arayışına kaymaktadır. Güz, sonbahar anlamıyla Sis’in hayatında çok önemli bir yer kaplamaktadır. Çünkü gerçekte de sis oluşumu en çok sonbahar aylarında gerçekleşmektedir. Sis, sembolik olarak Güz’le var olabilmektedir. Bunu yansıtmak amacıyla romandaki odak figürün umdukları, “izlerden işaretler çıkarmak”, “geride kalan”, “eşyanın uykusu” ve “şehirde masal buğusu” bölümlerinde ele alınmaktadır.

Sis’in bitmek bilmeyen arayışı, yazarın Sis’in duygularına yer vermesi ile de okuyuculara aktarılır. “geride kalan” adlı bölümde Sis’in yolculuk sırasında aklına gelen eski anıları, ailesi, şuanda onun yanında olacak ve onu hatırlayacak birinin olmaması, onun amaçsız arayışını ve hayattaki varlığının amacını sorgulamasına neden olmuştur: “Hala bir bekleyen var mıdır beni evimde? İsmimi, simamı hatırlayan? Annem babam hayatta mıdır hala?” (Erdem, 90) Tüm bu anıları ve duygularını dışa vurması, okuyucuların Sis’in karakter analizini yapmasına yardımcı olmuş, arayışın onun açısından önemini anlamak için bir ipucu olmuştur. Güz’ü arayışıyla var olduğunu anlatan Sis, yürümenin benliğini tazelediğinden bahseder: “Yürümek ruhumu açar...

Yürümek benliğimi tazeler... Yürümek var olduğumu hissettirir.” (Erdem, 96) Odak figürün Güz’ü bulma yolculuğunda yürümenin onu gerçekten iyi hissettirdiğini anlatarak sürekli yolda olmanın, yolun sonuna varmaktan daha önemli olduğuna dikkat çekmektedir.

Romanda yolculuğun getirisi olarak sürekli değişen zaman ve uzam unsurları, Sis’in gözlemci kişiliği ve sorgulayıcı yönü ile birleşerek tasvir edilmektedir. Sis’in geçtiği her yeri detayları ile anlatması, romanda bir bölümün adından da anlaşıldığı gibi “izlerden işaret çıkarma”sı, Sis’in aradığı şeye ulaşmak amacıyla çıktığı yolculuğuna renk katmıştır. Romanın “izlerden işaret çıkarmak” adlı bölümünde de Sis’in arayışını yansıtan cümlelere yer verilmiştir:

“Dünya neden gözümün önüne serer durur bunları? Bana bir şey mi anlatmak ister? Beni bir uykudan kaldırmaya mı niyetli, yanıltıcı işaretlerle kafamı bulandırmaya mı? Onu bulabileceğim şehri işaret ediyor olabilir mi şu ters dönmüş terlik?” (Erdem, 81)

Sis’in Güz’ü bulmak amacıyla geçtiği her yerden, en küçük izden kendine işaret çıkarması, ilk bölümde dile getirdiği Güz’ü arayışın bu bölümde de devam ettiğini göstermektedir. Figürün kendini bu şekilde sorgulaması, etrafı inceleyerek Güz’ü bulmak için işaretler araması, benliğini bulmaya giden önemli bir yol olmuştur.

Roman boyunca sürekli bir değişimde olan uzam unsuru, arayışı simgeleyen en önemli unsurlardan biridir. Arayış izleği, aranan şey bulunamadığı takdirde farklı bir yere gitme ve orada arama isteği olarak tanımlanabilir. Bu tanım doğrultusunda Sis figürünün roman boyunca yaptığı da tam olarak budur. Aradığını bir türlü bulamayan Sis kendini önce puslu bir kentin rıhtımında, sonra eski bir fırının bodrumundaki depoda, suskun bir kentte, bir balıkçı köyünde, tuhaf bir adada ve bilmediği bir kıyıda bulur kendini. Bunlar gibi birçok yerden geçip gittiğini de dile getirir. “eşyanın uykusu” bölümünde odak figürün “Rüzgar” adında bir seyyahla tanışması ve

onun anılarını dinlemesi, onda yolculuğunu anlamlandırmada yeni bir bakış açısı katar. Seyyahın kazada kaybettiği ailesini unutmak üzere, amaçsız seyyahlara hedef göstermek üzere sürekli yolculuklara çıkması ve artık ona ailesini hatırlatan eşyalardan uzak olması, Sis'in kendi yolculuğunu anlamlandırmasında önemli bir etken olmuştur:

“Evet farkındayım, zaman aktıkça üzerimden, ayaklarımın dibinden; sırtımı okşadıkça, ellerimin arasından kaydıkça, uyuyan şeyleri nazikçe törpüledikçe, gitgide uzaklaşıyorum benliğimden, bedenime yabancılaşıyorum, duygularımdan kuşkulaniyorum.” (Erdem, 114)

Sis, Rüzgar'ın anlattıklarından kendi yolculuğunu, kendi varlığını yorumlamaktadır. Bunun üzerine kendine yabancılaştığını düşünen Sis, yolculuğunun sonucunda kendini inkar edip etmeyeceğine olan merakını dile getirmektedir. *“Kendini inkara varır mı bunun sonu sence?..” (Erdem, 114)* Güz'ü aramak amaçlı bu yola çıktığını düşünen Sis, yol boyunca karşılaştığı durumlar nedeniyle kendini sürekli bir sorgulama ve anlamlandırma çabası içinde bulmaktadır.

Romanın devamında, Güz'ü arayışı kapsamında yaptığı yolculukta, kendini sorgulamaya giden Sis, “şehirde masal buğusu” bölümünde de okuyucuların karşısına bir sorgulayışla çıkmaktadır. Bu bölümde odak figür, zamanın nasıl geçtiğini anlamakta, geçmişini, bugününü, geleceğini düşünmektedir: *“Arkama baktığımda geçmişim elimde, aklımda kalan hiçbir iz bulamıyorum, geleceğe bakınca daha da büyük bir hüsrana kapılıyorum.” (Erdem, 137)* Sis'in bu bölümde yaşadığı hiçbir şeye anlam yükleyememesi, geleceğinden kaygılanması, kendini amaçsız hissetmesi yansıtılmaktadır. Bunun sonucu Sis'in kendi isminin anlamını anlatması ve aynada gördüğü suretini “şekilsiz” olarak tanımlaması romanda kurgulanan ‘belirsizlik’ olgusunun onun yolculuğundaki amacın belirsizliği ile bağdaştırılmaktadır. Odak figür bu bölümde iz bırakma

isteği ile okuyucuların karşısına çıkmıştır: “Başımda ismimin yazılı olduğu bir taşım olsun, cansız bedenimin yeri yurdu belli olsun, Sis’ten geriye bir iz kalsın istiyorum zaman zaman...” (Erdem, 148) Gerçekte gelip geçici olan bir hava kütlesi sisin; romanda sembolik olarak bir iz bırakma isteğinin olması, odak figürün kendini bulma, ait olduğu yeri bulma isteği anlamına gelmektedir. Amacının Güz’ü bulmak ve ona kavuşmak olduğunu defterinde tekrar tekrar dile getiren Sis’in gerçek amacının bu bölümde bir kez daha bir yere aidiyet, benlik hissini tatma amacıyla olduğu anlaşılmaktadır.

III. BİR BİREYİN ‘VAR’LIĞI ‘BUL’UŞU: SİS’İN BULDUKLARI

Bireylerin kendi benliğini bulmak için geçtiği ‘arayış’ sürecinde, yaşam algıları oluşmaktadır. Bu süreçte kişi var oluşunu anlamlandırmak amacıyla içinde bulunduğu durumu değerlendirmekte, çevreden gözlemledikleriyle yargılara ulaşarak kendini ve içinde yaşadığı dünyayı yakından tanımaktadır. Kimlik arayışında olan bir bireyin, var oluşunu ve aradığı şeyleri anlamlandırma ihtiyacı, kişinin genellikle kendini arayışında sonuçlanmaktadır. Tuncer Erdem, “Uzak Kış Kayıp Güz” romanında son dört bölümünde, Sis odak figürü üzerinden kişinin kimlik arayışını okuyuculara aktarmakta, Sis’in geçtiği yolculuk boyunca vardığı sonuçlara, kendi ve hayatı hakkındaki yargılara yer vermektedir.

Sis’in umdukları karşısında buldukları ve aradığı kişilere hiçbir zaman ulaşamadığı romanın başlığından anlaşılmaktadır. Romanda adında geçen “Uzak Kış” tamlaması, Sis’in Kış’ı arayışını temsil etmektedir. “Uzak” kelimesi bu tamlamada okuyuculara Sis figürünün içinde bulunduğu umutsuzluk durumunu yansıtmaktadır. “Kayıp Güz” tamlaması ise odak figürün romanın büyük bir bölümü boyunca aradığı Güz’e ulaşamayacağını yansıtmaktadır. “Kayıp” yani ait olunan bir

şeyin kaybolması durumu ile oluşmaktadır. Bu kelime Sis'in arayışının nedeni Güz'ü, kendini, benliğini kaybetmesi ve bilmemesi olarak başlıkta yer almaktadır.

Odak figürün roman boyunca bulunduğu arayış durumu, “beni bekleme güzel diyar”, “yüzleşme”, “sınırdaki” ve “veda” bölümlerinde buldukları ile sonuçlanmaktadır. Sis'in buldukları, arayıştan çok kendini arayış sürecinde bulmak olarak okuyuculara yansıtılmaktadır. Onun yola çıkmak için neden arayışı, “beni bekleme güzel diyar” bölümünde de yer almaktadır. Bu bölümde odak figür yolculuğa ara vermenin, durmanın ölmek ile aynı anlama geleceğini, eğer durursa öleceğini anlatmaktadır: “*Durursam öleceğim, hissediyorum.*” (Erdem, 152) Sis'in yolculuğa durma durumunu ‘çaresizlik’ olarak değerlendirmesi, onun durmaması için kendine yolca çıkacak bir neden aramasına neden olmaktadır: “*Yine de bir nedene ihtiyaç duyuyor aklım; yüreğim umursamasa da... Yol yorgunuyum elbet, biliyorum.*” (Erdem, 155) Sis'in bütün yolculuk boyunca değişmekte olan düşünceleri ve hala bitmeyen arayışını anlamlandırma ihtiyacı, onun Kış ve Güz'e ulaşamayacağı sonucuna varmasına neden olmaktadır: “*Belki de sana hiç varamayacağım Kış. O güze diyarı asla göremeyeceğim. Güz'le asla buluşamayacağım.*” (Erdem, 154) Sis ‘zaman’ kavramının anlamına varmakta, onu tedirgin ettiğine değinmektedir. Sis hissettiği bu tedirginlik ve yolunu kaybetmesi üzerine yeniden yola koyulmaktadır. Bölümün başlığından da anlaşıldığı üzere odak figür, geldiği yere “güzel diyar” a hiç dönemeyeceğini fark etmektedir.

Sis'in tekrar çıktığı tren yolculuğunda yaşadıkları ve arayışının sonuçları “yüzleşme” bölümünde yer almaktadır. Trenin camındaki yansımada tanıdık bakışlar görmesi ve bu bakışların Güz'ün bakışları olduğunu düşünmesi Sis'in Güz'ü bulma hayalinin onda yarattığı özlem duygusunu, bir yere varma isteğini yansıtmaktadır:

“Ona çok yaklaştığımı hissettim bir an. Sanki göz göze geldik. Yıllar önce ayrıldığımız limanda bana bakan o şaşkın, mahzun gözlerdeki solgun ışığı gene gördüğümü hissettim.” (Erdem, 163)

“Yüzleşme” bölümünde odak figürün yaşlılığı, içinde bulunduğu nedensiz, varacak yeri olmayan yolculuğu ile yüzleşmesi okuyuculara aktarılmaktadır: *“... çürüyüşü, yok oluşu derinden hissetmektir. Bu yaşında, yolumu izimi kaybetmişken, bacaklarımda derman kalmamışken, kaldırabilir miyim bu yüzleşmeyi? ” (Erdem, 169)* Sis’in bu nedenini bilmediği arayışını anlamlandıramayışı, içinde bulunduğu umutsuzluk durumu, zamanla onu da etkileyen yaşlılık ve ölümün yaklaşması onda yüzleşmeyi kaldıramayacak bir ruh hali yaratmaktadır. Sis, kendini bulma amacıyla çıktığı yolculuğunun biterse var olamayacağını anlatarak aslında kendini ‘arayış’ halindeyken bulduğunu aktarmaktadır.

Romanın “sınır” bölümünde derin bir hendeğin içinde bulunduğu anlatılan odak figür, bölümün devamında bulunduğu yerdeki sınırı geçtiğinden bahsetmektedir. Sis’in uzaklara gitmeye istekli olmasına rağmen kendisinde o enerjiyi bulamamasına dikkat çekilmektedir. Bunun nedeni artık Sis’in ilk zamanlardaki kadar genç ve dayanıklı olmamasıdır. Onu bu duruma sokan zaman gerçeği romanda Sis’in umduklarını değil bulduklarını yansıtmaktadır. Sis, aradığını bulamamasına rağmen kendini zamanla değişen, yaşlanan biri olarak bulmaktadır. *“Zaman acıların üstünü tam olarak örtemiyor.” (Erdem, 180)* Zaman, yaptığı arayış süresince Sis’in bir şeyleri anlamasını sağlayan bir etken olmuştur: *“Peki ben hangi yarayı onarmak için yollardayım? Güya yıllar önceki bir ayrılışı kavuşmaya çevirmek için... Ama artık emin değilim, bir umudun heyecanlı bekleyişi mi iyi, elde etmenin hüsranı mı?” (Erdem, 180)* Sis, aramaktan çok bulmak istediğini, yollara düşüp Kış’ı ve Güz’ü aramaktan memnun olduğundan bahsetmektedir. Onları aramanın, yani arayışını bir sonuca bağlamanın onda hüsrana yol açtığını

belirterek odak figür, yolda olmanın, bitmeyen bir arayışın, bu arayışı sürekli olarak yazmasının önemini dile getirmektedir:

“Düşünüyorum da Kış, sen yanımda olsan, Güz’ü bulmuş olsam, mektup yazmazdım. Havaya uçup giderdi tüm meramım. İyi ki uzaktasın, iyi ki sana ulaşmayı ve Güz’e kavuşmayı umuyorum, iyi ki yollara düştüm, yürüyorum ve yazıyorum.” (Erdem, 180)

Odak figür, yolculuğu boyunca Kış’a ve Güz’e ulaşmayı umarken, bu bölümde kendini arayışta bulunduğunu, bu durumun yani arayışının hiç bitmesini istemediğini söylemektedir.

Romanın son bölümü olan “veda” , Sis figürünün arayışının asıl amacının kendini bulmak olduğunu okuyuculara yansıtmaktadır. Bu bölümde Sis, bir köpeğin yol göstermesi ile geldiği yerde bir balıkçı görmüş ve onun Kış olduğunu anlamıştır: *“Bu sensin, Kış! Oradasın...” (Erdem, 189)* Sis’in arkasında da bir kadın gören ve onun Güz olduğunu fark eden odak figür, uzun zamandır onları bulmak için çıktığını söylediği yolculuğuna bu korunaklı vadiye son verir: *“Bana bakıyor ama görmüyorsun.” (Erdem, 189)* Kış figürünün Sis’i görmemesi, Sis’in kendini bulmak amacıyla çıktığı yolculuğunun sonuna geldiğini sembolik olarak okuyuculara aktarılmaktadır. Sis’in, Kış’ı ve Güz’ü aramak amaçlı bu yola çıktığını sık sık belirttiği defteri bu bölümde bitmektedir. Sis’in Kış ve Güz’le karşılaşması sonucu defterinin bitmesi yani arayışının sonlanması, romanda Sis’in ölümü olarak yer almaktadır: *“Nasıl oldu anlamadım, defterim bitti... Güz nasıl gelip geçti? Kış bu vadiye nasıl böyle erken geldi?..” (Erdem, 189)* Arayış yolculuğu boyunca defterindeki düşüncelerinden asıl amacının benliğini bulmak olduğu yansıtılan odak figür, sadece arayış halinde olduğunda, yolda olduğunda var olabilen bir birey konumundadır.

SONUÇ

Hayatın kaçınılmaz bir parçası olan kimlik arayışı, tamamlanmaması gereken bir süreçtir. Bireyin arayışı süresince öğrendikleriyle, kendini, düşüncelerini ve etrafındakileri anlamlandırması onun bu süreçte var olmasını sağlayan faktörlerdir. Kişi, benliğini bulma arayışını yaptığı sürece, yolda olduğu sürece var olabilmektedir. Tuncer Erdem'in Uzak Kış Kayıp Güz romanında da odak figür Sis, kendini bulma amaçlı varılacak hedefi olmayan bir yolculuğa çıkmaktadır. Bu yolculuk süresince Sis'in kendini ve çıktığı yolculuğu anlamlandırma ihtiyacına kapıldığı görülmektedir. Bu ihtiyacı arkadaşı Kış'ı ve Güz'ü aradığını söyleyerek giderdiğini düşünen odak figür, romanın genellikle her bölümünde bu konu hakkında kendi ile bir çelişki yaşamaktadır. Onları bulursa yolculuğunun anlamı kalmayacağını belirten odak figürün hayatı, romanın sonunda onlarla karşılaşması ile sonlanmaktadır. Sis'in hayatının son bulması, onun arayışının bitmesi sonucu var oluşunun da bittiğini göstermektedir. Yazara göre bireyi var eden faktör sürekli yaptığı kimlik arayışıdır, bu nedenle birey için bulmak değil sadece arayış halinde olmak daha önemli olmalıdır. 'Arayış' başlı başına bir yolculuktur, bireyin hayatı boyunca bu yolculuktan vazgeçmemesi gerekmektedir ancak böylelikle kendini var edebilecektir.

KAYNAKÇA

Tuncer Erdem. Uzak Kış Kayıp Güz. 1. Basım. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, Eylül 2015.